

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Olsztynie**

Olsztyn, dnia 24 grudnia 2009 r.

**Pan
Adam Lewicki
Dyrektor
Zespołu Szkół Samorządowych
w Starych Juchach**

LOL-410-30-01/2009,
P/09/069

Wystąpienie pokontrolne

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie przeprowadziła w Zespole Szkół Samorządowych w Starych Juchach („Zespół”), kontrolę *realizacji zadań z zakresu wychowania fizycznego i sportu w latach szkolnych 2007/08 i 2008/9 oraz wybranych zagadnień dotyczących roku szkolnego 2009/10.*

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli, podpisanym 9 grudnia 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie z nieprawidłowościami ocenia realizację przez Zespół zadań z zakresu wychowania fizycznego i sportu, co potwierdzają poniższe ustalenia i oceny częściowe.

W latach szkolnych 2007/08 i 2008/09 Zespół (składający się ze Szkoły Podstawowej i Gimnazjum), właściwie organizował proces nauczania i zgodnie z art. 31 ust. 1 pkt 6a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty², przedkładał arkusze organizacyjne do opiniowania organowi prowadzącemu i kuratorowi oświaty. Do arkuszy tych, jednostki opiniujące nie wносиły zastrzeżeń.

W latach szkolnych 2007/08 oraz 2008/09 do Zespołu uczęszczało odpowiednio 359 i 328 uczniów, w tym do gimnazjum 150 i 136 uczniów. Nauka prowadzona była w 19 i 18

¹ Dz.U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.

oddziałach, w tym w gimnazjum w 7 i 6 oddziałach. Zajęcia z wychowania fizycznego odbywały się odpowiednio w 15 i 13 grupach ćwiczeniowych, których liczebność w SP wynosiła od 12 do 23 uczniów, a w gimnazjum od 11 do 25 uczniów.

W analizowanym okresie w Zespole pracowało sześciu nauczycieli wychowania fizycznego oraz sześciu nauczycieli nauczania zintegrowanego (edukacji wczesnoszkolnej). Wszyscy oni posiadali kwalifikacje wymagane przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu („MENiS”) z dnia 10 września 2002 r. w sprawie *szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli*³. Ponadto dwóch nauczycieli wychowania fizycznego posiadało dyplom trenera II klasy w piłce nożnej oraz dwóch instruktora, w tym jeden w koszykówce i jeden w pływaniu.

Spośród wymienionych wyżej 12 nauczycieli zatrudnionych w Zespole sześciu posiadało stopień nauczyciela dyplomowanego, w tym tylko jeden z wychowania fizycznego i pięciu z nauczania zintegrowanego, trzech nauczycieli mianowanego, w tym dwóch z wychowania fizycznego i jeden z nauczania zintegrowanego. Pozostali trzej nauczyciele wychowania fizycznego byli nauczycielami kontraktowymi.

Prawidłowo realizowano programy wychowania fizycznego, a opracowane i wdrożone na ich podstawie plany dydaktyczne zostały przez nauczycieli dobrane odpowiednio do rozpoznanych możliwości ruchowych uczniów na „wejściu” oraz przyjętych celów kształcenia i sposobów nauczania.

Baza sportowa Zespołu nie zachęcała do zajęć z wychowania fizycznego, które prowadzono na tzw. „sali gimnastycznej”, korytarzach szkolnych i boiskach (szkolnym oraz gminnym). Omawiana *sala gimnastyczna* w elektronicznym Systemie Informacji Oświatowej określana była jako „*pomieszczenie do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego o powierzchni mniejszej niż 162 m²*”, gdyż powierzchnia sali była mniejsza od boiska do gry w siatkówkę (min. 9-18 m). Jej wysokość ograniczona była sześcioma łukowatymi przesłami wmurowanymi na wysokości 3,5 m od podłogi. W ocenie NIK wymiary sali gimnastycznej (16,1 x 9,4 x 4,4 m), a szczególnie jej wysokość ograniczona przesłami, nie sprzyjały atrakcyjnemu prowadzeniu zajęć wychowania fizycznego, w tym popularnych gier zespołowych (siatkówki, koszykówki). Stan ten potwierdził Pan Dyrektor w swoim

³ Dz. U. Nr 155, poz. 1288 ze zm.

wyjaśnieniu podając m.in., że w warunkach tych można było uczniom przekazać jedynie podstawy gry. Również uczniowie w anonimowej ankiecie uznali, że zajęcia z wychowania fizycznego nie są ciekawe (36,1 % uczniów z 72 ankietowanych). W tej sytuacji Zespół w 2005 r. podjął działania zmierzające do budowy wymiarowej sali gimnastycznej do gry w siatkówkę i koszykówkę wraz z niezbędnym zapleczem, przy czym jej realizację rozpoczęto dopiero w czerwcu 2009 r.

NIK zwraca uwagę, iż posiadany przez Zespół sprzęt sportowy, z wyjątkiem kół „hula-hop”, nie posiadał atestów bądź certyfikatów wymaganych przepisem § 9 ust. 3 rozporządzenia MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie *bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach*⁴. Ponadto baza i zaplecze sportowe Zespołu nie były dostosowane do nauczania dyscyplin sportowych, do których posiadano sprzęt sportowy taki, jak piłki do rugby, oszczepy, dyski, kule.

Zespół przeprowadzał okresowe kontrole stanu technicznego obiektów szkolnych, czym dopełniony został obowiązek określony w art. 62 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*⁵. Ponadto po ponad dwutygodniowych przerwach w funkcjonowaniu Zespołu dokonywano przeglądów obiektów szkolnych stosownie do postanowień § 3 ust. 1 przytoczonego wyżej rozporządzenia MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r.

Wprawdzie Zespół opracował przedmiotowe systemy oceniania z wychowania fizycznego („PSO”), zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej („MEN”) z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie *warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych*⁶, to jednak w r/szk. 2008/09 stosowano jeden PSO dla klas IV – VI SP i klas I – III Gimnazjum, pomimo realizowania w tych klasach trzech różnych programów nauczania. Przeprowadzone w czasie kontroli obserwacje zajęć wychowania fizycznego wykazały, że nauczyciele stosowali wymagania i kryteria oceniania określone w PSO i planach dydaktycznych.

Ponadto ustalono, że ocenianie uczniów określone w PSO nie miało pełnego przełożenia na zapisy zawarte w „*Wewnątrzszkolnym systemem oceniania*” (dalej „WSO”), ponieważ w PSO zapisano, że *minimalna ilość ocen w semestrze powinna być zgodna z WSO*, przy czym w WSO nie określono tej ilości.

⁴ Dz. U z 2003 r. nr 6 poz. 69

⁵ Dz. U. z 2006 r. nr 156 poz. 1118 ze zm.

⁶ Dz. U. nr 83, poz. 562 ze zm.

Z dokumentacji nauczania wynikało wprawdzie, że podczas zajęć wychowania fizycznego, zapoznano uczniów z regulaminem korzystania z sali gimnastycznej i boiska szkolnego, to z odpowiedzi udzielonych przez uczniów na anonimową ankietę wynikało, że do zasad zawartych w regulaminach stosuje się tylko 63,9 % ankietowanych uczniów, w tym tylko 60,5 % ankietowanych uczniów gimnazjum.

W czasie oględzin ustalono, że w magazynie sprzętu sportowego wywieszona była „Instrukcja udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej” oraz znajdowały się apteczki przenośne. Aktualne zaświadczenie o przeszkoleniu w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, posiadał natomiast tylko jeden z trzech nauczycieli wychowania fizycznego prowadzących zajęcia w r/szk. 2009/10, czym nie spełniono wymogu określonego w § 21 cytowanego wcześniej rozporządzenia MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r.

Zespół nie zapewnił uczniom profilaktycznej opieki zdrowotnej, o której mowa w § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie *zakresu i organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą*⁷, bowiem nie utworzył gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, w którym pielęgniarka albo higienistka szkolna sprawowałaaby profilaktyczną opiekę zdrowotną. W świetle powyższego ustalenia nieadekwatny do stanu faktycznego jest zapis w § 6 pkt 9 statutu Zespołu, iż ucznia, który uległ wypadkowi doprowadza się do „gabinetu lekarskiego (pielęgniarki szkolnej), zawiadamiając zarazem dyrektora (...) lub wzywa pielęgniarkę”. Kontrola wykazała, że opiekę medyczną nad uczniami Zespołu zapewniała pielęgniarka pracująca w miejscowym ośrodku zdrowia oddalonym od Zespołu o ok. 300 m.

Ustalono, że zgodnie z postanowieniami cytowanego wyżej rozporządzenia MENiS z dnia 31 grudnia 2002 r. Zespół prowadził *rejestr wypadków uczniów*, których w latach szkolnych 2004/05 - 2008/09 wydarzyło się 45, w tym 22 wypadki (48,9 %) podczas prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Wszystkie one zaliczone były do „lekkich”, a powołany przez Dyrektora zespół powypadkowy, każdorazowo dokonywał ich analizy i wnioskował o działania zmierzające do zapobieżenia ich wystąpienia w przyszłości.

W kontrolowanym okresie Zespół nie podejmował działań zmierzających do uzyskania informacji o stanie zdrowotnym uczniów (dysfunkcjach ruchowych), o czym stanowił m.in. § 3 oraz § 7 cytowanego rozporządzenia Ministra Zdrowia. Ustalono bowiem, iż w latach szkolnych 2007/08 i 2008/09 gimnastyką korekcyjno-kompensacyjnej objęto jedynie uczniów

⁷ Dz. U. nr 282, poz. 2814

I etapu edukacji prowadząc dla nich zajęcia w ramach *godzin dyrektorskich* finansowanych z budżetu Gminy, natomiast nie objęto uczniów z II i III etapu edukacji.

W kontrolowanym okresie Zespół nie organizował cyklicznych nadobowiązkowych zajęć pozalekcyjnych w zakresie rekreacyjnym, usprawniającym oraz w wybranych dyscyplinach sportowych, jak również nie zorganizował nauki pływania lub zajęć pływania na żadnym z trzech etapów edukacji szkolnej. Organizowano natomiast sporadycznie zajęcia doskonalące umiejętności uczniów przed zawodami pozaszkolnymi (siatkówka, piłka nożna) oraz zajęcia rekreacyjno-turystyczne (spływy kajakowe). W zajęciach tych w r/szk. 2007/08 uczestniczyło 115 uczniów (32,0 % uczniów ogółem), w tym 44 dziewczęta, natomiast w r/szk. 2008/09 uczestniczyło 82 uczniów (25,0 % liczby uczniów ogółem), w tym 44 dziewczęta.

Pozytywnie należy ocenić uczestnictwo uczniów Zespołu w wewnątrzszkolnych oraz międzyszkolnych zawodach sportowych szczebla gminnego, powiatowego oraz wojewódzkiego, pomimo nie planowania ich w budżecie i nie rozliczania kosztów z tym związanych. Sukcesy uczniów oraz zdobyte przez nich trofea (puchary) eksponowane były w gablotach na korytarzu szkoły oraz na stronie internetowej Zespołu.

Poprawnie, tj. zgodnie z § 8 cytowanego wcześniej rozporządzenia MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r., udzielił Pan trzem uczniom całorocznych zwolnień z zajęć wychowania fizycznego, a w dokumentacji przebiegu nauczania zamiast oceny klasyfikacyjnej wpisano „zwolniony”.

Obecność uczniów na zajęciach szkolnych ogółem w r/szk. 2007/08 wyniosła 89,9 %, a w r/szk. 2008/09 - 89,5 %. W czasie kontroli poddano analizie czynne uczestnictwo w zajęciach wychowania fizycznego, gdyż część uczniów, pomimo formalnej obecności, fizycznie w zajęciach tych nie uczestniczyła. Skontrolowany okres jednego tygodnia (od 16 do 20 listopada 2009 r.) wykazał m.in., że uczniowie obecni na zajęciach ale niećwiczący, stanowili 16,8 %. Najczęstszym powodem nieuczestniczenia w zajęciach były zwolnienia lekarskie (1/2 niećwiczących) oraz brak stroju (1/3 niećwiczących).

Rada Pedagogiczna Zespołu nie ustaliła organizacji doskonalenia zawodowego nauczycieli wymaganej przepisem art. 41 ust 1 pkt 4 tejże ustawy, a opiniując projekt planu finansowego szkoły (art. 41 ust. 2 pkt 2 ustawy), nie uwzględniła wydatków na doskonalenie zawodowe nauczycieli. Kontrola wykazała, że środki na doskonalenie nauczycieli Zespołu ujęte były i wydatkowane bezpośrednio z budżetu Gminy. W okresie od stycznia 2007 r. do

30 września 2009 r. na szkolenie nauczycieli wykorzystano kwotę 15.652,59 zł (34,9 % środków planowanych), przy czym na kierunkowe doskonalenie zawodowe nauczycieli wychowania fizycznego i nauczania zintegrowanego nie wydatkowano żadnych środków. W ocenie NIK Zespół nie rozpoznał potrzeb omawianej grupy nauczycieli w zakresie potrzeb szkoleniowych, a nauczyciele ci po uzyskaniu stopnia awansu zawodowego w następnych latach nie uczestniczyli w szkoleniach profilowych mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych, pomimo posiadania takich możliwości.

Zespół posiadał wprawdzie wieloletni plan doskonalenia nauczycieli na lata 2008–2011, który zawierał kierunki rozwoju Zespołu, potrzeby kadrowe oraz indywidualne potrzeby nauczycieli, natomiast brak w nim było profilowego rozwoju zawodowego nauczycieli wychowania fizycznego i nauczania zintegrowanego.

Na każdy rok szkolny, opracowywane były plany nadzoru pedagogicznego (hospitacji). Ilościowa realizacja planów nadzoru wynosiła nie mniej niż 91,7 % i jak podał Pan Dyrektor w wyjaśnieniu ukierunkowana była na *osiąganie wysokich wyników z egzaminów i sprawdzianów zewnętrznych z przedmiotów ścisłych*. Nadzorem swym obejmował Pan corocznie od 1/3 do 2/3 nauczycieli wychowania fizycznego oraz nauczania zintegrowanego. Wnioski ze sprawowanego nadzoru nie odnosiły się bezpośrednio do zajęć wychowania fizycznego i nauczania zintegrowanego, a ze złożonego wyjaśnienia wynika, że *„hospitowane lekcje wychowania fizycznego i kształcenia zintegrowanego nie wskazywały na istotne błędy (dobór form i środków dydaktycznych) w prowadzeniu tych zajęć”*.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1 Dostosowanie ilości i treści przedmiotowych systemów oceniania z wychowania fizycznego do wymogów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. oraz do realizowanych programów nauczania, wewnątrzszkolnego systemu oceniania, posiadanej bazy, sprzętu i możliwości realizacji zajęć.
- 2 Przeszkolenie nauczycieli wychowania fizycznego w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, stosownie do wymogów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r.
- 3 Przeanalizowanie możliwości utworzenia gabinetu profilaktyki zdrowotnej na terenie Zespołu oraz ustalenie form współpracy z pielęgniarką w zakresie wynikającym z postanowień rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 grudnia 2004 r.

- 4 Ustalenie liczby uczniów, których w bieżącym roku szkolnym należy objąć gimnastyką korekcyjno-kompensacyjną wraz z zapewnieniem im tych zajęć.
- 5 Uwzględnianie w planach doskonalenia zawodowego Zespołu, profilowego doksztalcania nauczycieli wychowania fizycznego.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków zawartych w niniejszym wystąpieniu bądź o działaniach podjętych w celu realizacji tych wniosków lub o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie, do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.